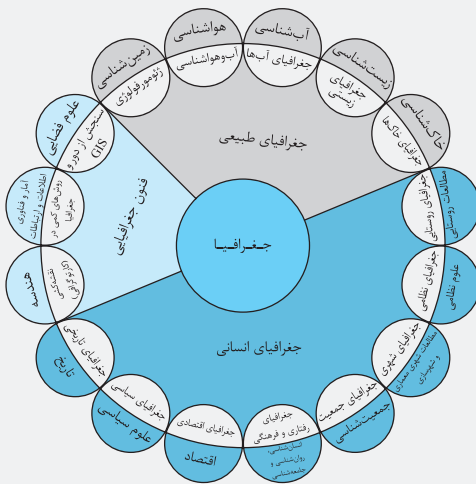

درس اول: جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر

سازه‌های آبی شوشتر (استان فوژستان) از بزرگ‌ترین مجموعه‌های صنعتی شناخته شده در عصر پیش از انقلاب صنعتی در جهان است و از سوی سازمان یونسکو (شاهکار نبوغ و هلاقیت) نامیده شده است.

ارتباط بین علوم و فنون مختلف جغرافیا و شافه‌های آن

- اطلاعات مربوط به کره زمین، مانند زیستگاه‌های مختلف، آب و هوا، رودها و کوه‌ها و حتی مسائل مربوط به آداب و رسوم و سنت‌ها به ما کمک می‌کند که دانش ما از محیط پیرامون و سایر مکان‌ها افزایش یابد.
- انسان در طول تاریخ تلاش کرده است که ناشناخته‌های جهان هستی را معلوم و با استفاده از علوم مختلف وضع زندگی خود را بهبود بخشد.
- جغرافیا یکی از قدیمی‌ترین دانش‌های بشری است.
- واژه جغرافیا، برای اولین بار توسط اراتوستن دانشمند یونانی ارائه شد که شامل کلمات GEO (زمین) و GRAPHY (ترسیم و توصیف) است.
- جغرافیا از نظر اراتوستن: «علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان» است.
- امروزه بسیاری از جغرافی دانان اعتقاد دارند که: جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود و از آن‌ها در جهت بهبود زندگی خویش استفاده کند.
- بین جغرافیا و سایر رشته‌ها ارتباط وجود دارد. جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.

برای درک بهتر مطلب به مثال زیر توجه کنید:

- مثال:** «با افزایش ارتفاع دما کاهش می‌یابد» یک اصل هواشناسی است ولی بررسی تأثیر این رابطه بر مکان و زندگی انسان نظیر: نوع مصالح ساختمانی، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه‌های گردشگری و ... در حوزه آب و هواشناسی است.
- علم اقتصاد، تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام‌های اقتصادی و عرضه و تقاضا را مطالعه می‌کند و جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان می‌پردازد. فرضاً چگونه منابع معدنی یک ناحیه در شکل‌گیری شهرهای صنعتی تأثیر دارد؟
  - جغرافی دان جهت جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات مورد نیاز خود از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات کمک گرفته و با استفاده از سخت‌افزار و نرم‌افزارهای متعدد در زمان کوتاه و با دقت زیاد به سؤالات تحقیق خود پاسخ می‌دهد.
- نتیجه:** علم جغرافیا از یافته‌های علوم دیگر استفاده کرده و با یک دید همه‌جانبه بررسی‌ها و مطالعات خود را در مورد پراکندگی پدیده‌ها و روابط بین آن‌ها انجام می‌دهد.
- توجه:** رابطه بین جغرافیا با سایر علوم دو سویه بوده و در یک جریان دو طرفه از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌نمایند.

سؤال آیا شناخت محیط در جهت بهبود کیفیت زندگی انسان نقش داشته است؟

پاسخ انسان با شناخت بهتر محیط پیرامون خود می‌تواند بهترین محل را از نظر توانایی محیط و منابع موجود در آن برای زندگی انتخاب نماید تا ضمن بهره‌برداری از منابع و استفاده بهینه از آن بتواند سطح کیفی زندگی خود را ارتقا بخشد.

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا

۱- مکان

- تعریف:** بسیاری از فعالیت‌های انسان در محل معینی انجام می‌شود که آن را «مکان» می‌نامند. **مثال:** خانه، مزرعه، مدرسه و کارخانه
- پدیده:** به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود شده باشد، گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان ساخت باشد.
  - در هر مکان، پدیده‌های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می‌پذیرند.
- مثال:** در یک روستا خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن بر نوع اشتغال آن اثر می‌گذارد و بالعکس.
- روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به‌صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.

۲. روابط متقابل انسان با محیط

- انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا هستند.
- محیط طبیعی، مجموعه‌ای متعادل است. با ورود انسان، زمینه‌های تغییر در محیط فراهم می‌شود.
- هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک می‌کند تا از محیط خود بهره‌مند شود.
- در دهه‌های اخیر، فناوری به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط تأثیر بسیاری بگذارد.
- فناوری‌های جدید، انسان را قادر به بهره‌برداری از اعماق زمین کرده و میزان دسترسی انسان را گسترش داده است.
- تصویر زیر نشان می‌دهد که انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه محیط طبیعی را به محیط جغرافیایی تبدیل می‌کند.

بادگیر دو طبقه ابرکوه - استان یزد

سد شاه عباسی (طیس، فراسان جنوبی) قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین سد قوسی جهان است که یکی از نمونه‌های عالی فلاقیته، دوران پیش و سفت‌کوشی ایرانیان است.

نکته محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید.

- عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دو گونه است
  - ۱- درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها
  - ۲- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها

سؤال کدام یک از عملکردهای قطع بی‌رویه درختان جنگل یا کشاورزی و رفع نیازها، تعادل محیط را به مدت طولانی حفظ می‌کند؟

پاسخ کشاورزی و رفع نیازها؛ در این عملکرد، انسان با توجه به نیاز خود و بهره‌برداری مناسب از طبیعت به رفع احتیاجات خود می‌پردازد. این در حالی است که برای بهره‌برداری بیش‌تر، ناچار خاک را تقویت می‌کند اما با قطع بی‌رویه درختان جنگل از توانایی‌های محیط به شدت کاسته می‌شود و جایگزینی نیز برای آن ندارد.

- از آن‌جا که جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می‌کند، بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست، پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

فعالیت

* عملکرد مثبت و منفی انسان را در هر یک از نواحی زیر بررسی و جدول را کامل کنید.

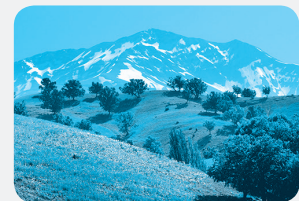
سامل بندر انزلی - گیلان

کویر مصر - اصفهان

جنگل گلستان - استان گلستان

زدکوه - (چهارممال بختیاری)

عملکرد منفی انسان	عملکرد مثبت انسان	ناحیه
<ul style="list-style-type: none"> - چرای بی‌رویه دام - گسترش مناطق مسکونی در نقاط مرتفع - آلودگی محیط 	<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از فرسایش خاک - تولید برق آبی - ایجاد ورزش‌های مناسب 	کوهستانی
<ul style="list-style-type: none"> - قطع بی‌رویه درختان - تبدیل جنگل‌ها به سکونتگاه‌ها - شکار حیوانات 	<ul style="list-style-type: none"> - مراقبت از درختان و نواحی جنگلی - مراقبت از حیوانات جنگلی و جلوگیری از شکار آن‌ها 	جنگلی
<ul style="list-style-type: none"> - فرسایش خاک - کندن بی‌رویه بوته‌ها و درختان - استفاده بی‌رویه از آب‌های زیرزمینی 	<ul style="list-style-type: none"> - حفظ و نگهداری پوشش گیاهی جهت جلوگیری از گسترش بیابان‌ها - جلوگیری از فرسایش خاک 	بیابانی
<ul style="list-style-type: none"> - آلودگی سواحل - ورود فاضلاب کارخانه و منازل به دریا - صید بی‌رویه ماهیان 	<ul style="list-style-type: none"> - ساختن سدهای دریایی برای جلوگیری از آسیب امواج به ساحل - ایجاد ورزش‌های آبی 	ساحلی

کل نگرى یا دید ترکیبى در جغرافیا

• چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی، که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبى یا کل‌نگرى، موضوعات را مطالعه و بررسی کند؛ زیرا «اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کند».

نکته دید ترکیبى: مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان

مثال: جغرافی‌دان با هدف توسعه یک شهر به مطالعه همه‌جانبه می‌پردازد و مسائل زیر را مطرح و مطالعه می‌کند:

شهر کوهپایه‌ای سی‌سفت - کهگیلویه و بویراحمد

روستای پالنگان - کامیاران - کردستان

- ۱- با تهیه نقشه شهر، امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می‌کند. ← نقشه‌خوانی
- ۲- با مطالعه بافت جمعیت شهر، میزان رشد آن و امکان مهاجرپذیری آن را حدس می‌زند. ← جغرافیای جمعیت
- ۳- با مطالعه میزان منابع آب شهر، امکان توسعه شهر را پیش‌بینی می‌کند. ← جغرافیای آب‌ها
- ۴- با مطالعه فعالیت‌های لرزه‌شناسی زمین امکان توسعه فیزیکی شهر را مطالعه می‌کند. ← زمین‌شناسی

فعالیت

* اگر بخواهید با دید ترکیبى، روستایى مقابل را مورد مطالعه قرار دهید، با توجه به شکل چه سؤالاتى برای آن طرح می‌کنید؟

- ۱- شیب قرارگیری روستا چگونه است؟
- ۲- آیا وقوع سیل در این روستا امکان‌پذیر است؟
- ۳- آیا محل قرار گرفتن روستا بر روی گسل می‌باشد؟
- ۴- آیا دسترسی به راه‌های ارتباطی وجود دارد؟
- ۵- آیا امکان باغداری در روستا فراهم می‌باشد؟

پرسش‌های تشریحی

سؤالات درست یا نادرست (درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید).

۱. جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.
۲. جغرافیای اقتصادی از زیرشاخه‌های جغرافیای طبیعی محسوب می‌شود.
۳. محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است که با ورود انسان زمینه‌های تغییر در آن فراهم می‌شود.
۴. یک جغرافی‌دان محیط مورد مطالعه خود را با دید جزئ‌نگری مورد بررسی قرار می‌دهد.

سؤالات جای خالی (جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید).

۵. اراتوستن جغرافیا را از کلمات GEO به معنی ..... و GRAPHY به معنی ..... نام برده است.
۶. جغرافیای زیستی از زیرشاخه‌های جغرافیای ..... می‌باشد.
۷. دو عامل مهم در علم جغرافیا ..... و ..... می‌باشد.
۸. چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی حاصل ..... و ..... است.
۹. روش‌های کمی در جغرافیا از زیرشاخه‌های ..... می‌باشد.
۱۰. جغرافیای تاریخی از زیرشاخه‌های جغرافیای ..... محسوب می‌شود.

برقراری ارتباط (جملات سمت راست را به اصطلاحات سمت چپ ارتباط دهید.) «یک یا چند مورد اضافی است.»

۱۱

(آ) از زیرشاخه‌های جغرافیای طبیعی	(۱) مکان
(ب) خانه، مزعه و مدرسه را چه می‌نامند.	(۲) جغرافیای سیاسی
(پ) از زیرشاخه‌های جغرافیای انسانی	(۳) سنجش از دور
(ت) از قدیمی‌ترین علوم جهان	(۴) جغرافیای آب‌ها
	(۵) جغرافیا
	(۶) محیط

سوالات پاسخ کوتاه (به سوالات زیر جواب دهید.)

۱۲. واژه جغرافیا اولین بار توسط چه کسی ارائه شد؟
۱۳. برخی از مهم‌ترین مفاهیم علم جغرافیا را نام ببرید.
۱۴. نقشه‌کشی (کارتوگرافی) از زیرشاخه‌های کدام علم جغرافیا است؟
۱۵. هدف انسان از مطالعه ناشناخته‌های جهان هستی در طول تاریخ چیست؟
۱۶. ژئومورفولوژی از زیرشاخه‌های کدام علم جغرافیا می‌باشد؟
۱۷. محیط جغرافیایی چگونه پدید می‌آید؟
۱۸. اراتوستن جغرافیا را چگونه تعریف کرده است؟

سوالات تشریحی (به سوالات زیر جواب دهید.)

۱۹. چرا جغرافیا علمی برای زندگی بهتر می‌باشد؟
۲۰. چرا جغرافی‌دانان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهند؟
۲۱. چه عواملی به انسان در جهت بهره‌برداری از محیط کمک می‌کنند؟
۲۲. عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به چند گونه است؟ توضیح دهید.
۲۳. جغرافیای اقتصادی در چه زمینه‌هایی فعالیت می‌کند؟ توضیح دهید. با مثال
۲۴. آب و هواشناسی در کدام حوزه‌ها فعالیت می‌کند؟ توضیح دهید.
۲۵. جغرافی‌دانان در چه مواقعی از علم آمار و فناوری اطلاعات استفاده می‌کنند؟ توضیح دهید.
۲۶. رابطه علم جغرافیا با سایر علوم چگونه است؟ توضیح دهید.
۲۷. منظور از مکان در علم جغرافیا چیست؟ با مثال توضیح دهید.
۲۸. پدیده چیست؟
۲۹. امروزه جغرافی‌دانان این علم را چگونه تعریف می‌کنند؟
۳۰. مکان‌ها چگونه تغییر شکل می‌یابند؟ با مثال توضیح دهید.
۳۱. منظور از دید ترکیبی در جغرافیا چیست؟
۳۲. جغرافی‌دانان با هدف توسعه یک شهر چه مسائلی را طرح و مطالعه می‌کنند؟

پاسخ پرسش‌های تشریحی

- ۲۲- ۱- درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها ۲- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها
- ۲۳- جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان می‌پردازد. به طور مثال چگونه منابع معدنی یک ناحیه در شکل‌گیری شهرهای صنعتی تأثیر دارد؟
- ۲۴- این‌که با افزایش ارتفاع دما، کاهش می‌یابد یک اصل هواشناسی است ولی بررسی تأثیر این رابطه بر مکان و زندگی انسان نظیر مصالح ساختمانی، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه‌های گردشگری و ... در حوزه آب و هواشناسی است.
- ۲۵- جغرافی‌دان جهت جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات مورد نیاز خود از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباط کمک گرفته و با استفاده از سخت‌افزار و نرم‌افزارهای متعدد در زمان کوتاه و با دقت زیاد به سوالات تحقیق خود پاسخ می‌دهد.
- ۲۶- علم جغرافیا از یافته‌های علوم دیگر استفاده کرده و با یک دید همه‌جانبه بررسی‌ها و مطالعات خود را در مورد پراکندگی پدیده‌ها و روابط بین آن‌ها انجام می‌دهد. البته رابطه بین جغرافیا با سایر علوم دو سویه بوده و در یک جریان دو طرفه از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌نمایند.
- ۲۷- بسیاری از فعالیت‌های انسان در محل معینی انجام می‌شود که آن را مکان می‌نامند. به طور مثال: خانه، مزرعه، مدرسه و کارخانه
- ۲۸- پدیده به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود شده باشد، گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد.
- ۲۹- امروزه بسیاری از جغرافی‌دانان اعتقاد دارند که جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود و از آن‌ها در جهت بهبود زندگی خویش استفاده کند.

- ۱- درست
- ۲- نادرست؛ جغرافیای اقتصادی از زیرمجموعه‌های جغرافیای انسانی است.
- ۳- درست
- ۴- نادرست؛ جغرافی‌دان با دید کل‌نگری و ترکیبی بررسی موضوعات جغرافیایی را انجام می‌دهد.
- ۵- زمین - ترسیم و توصیف
- ۶- طبیعی
- ۷- انسان - محیط
- ۸- روابط متقابل انسان - محیط
- ۹- فنون جغرافیایی
- ۱۰- انسانی
- ۱۱- ۴ (آ) ۱ (ب) ۲ (پ) ۵ (ت)
- ۱۲- اراتوستن
- ۱۳- مکان و روابط متقابل انسان با محیط
- ۱۴- فنون جغرافیایی
- ۱۵- بهبود وضع زندگی خود
- ۱۶- جغرافیای طبیعی
- ۱۷- از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی
- ۱۸- علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان
- ۱۹- از آن‌جا که جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می‌کند؛ بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.
- ۲۰- زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.
- ۲۱- هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک می‌کند تا از محیط خود بهره‌مند شود. در دهه‌های اخیر، فناوری به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط، تأثیر بسیاری بگذارد.

- ۳۲- ۱- با تهیه نقشه شهر، امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می‌کند. (نقشه‌خوانی)
 ۲- با مطالعه بافت جمعیت شهر، میزان رشد آن و امکان مهاجرتپذیری آن را حدس می‌زند. (جغرافیای جمعیت)
 ۳- با مطالعه میزان منابع آب شهر، امکان توسعه شهر را پیش‌بینی می‌کند. (جغرافیای آب‌ها)

- ۳۰- در هر مکان، پدیده‌های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به‌نوبه خود از هم تأثیر می‌پذیرند. به طور مثال یک روستا را در نظر بگیرید که خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن بر نوع اشتغال آن اثر می‌گذارد و بالعکس. این روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به‌صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.
 ۳۱- مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۳۳. امروزه جغرافی‌دانان هدف اصلی از مطالعه جغرافی را چه می‌دانند؟
 (۱) پیوند علوم طبیعی و انسانی
 (۲) بهبود زندگی انسان‌ها
 (۳) درک توان محیط و استفاده از منابع برای رفع نیازها
 (۴) تأثیر محیط بر روابط متقابل انسان و محیط
۳۴. مطالعه زیستگاه‌های مختلف، آب و هوا، کوه‌ها و حتی مسائل مربوط به آداب و رسوم چه کمکی به ما می‌نماید؟
 (۱) دانش ما نسبت به محیط زیست و پدیده‌های جغرافیایی بیش‌تر می‌شود.
 (۲) برنامه‌ریزی در مورد آینده و استفاده از طبیعت کامل می‌شود.
 (۳) دانش ما از محیط پیرامون و سایر مکان‌ها افزایش می‌یابد.
 (۴) باعث بهبود کیفیت زندگی و شناخت عناصر زمین می‌شود.
۳۵. هدف انسان از معلوم ساختن ناشناخته‌های جهان هستی در طول تاریخ کدام است؟
 (۱) درک استعداد‌های خود
 (۲) کشف علوم جدید
 (۳) بهبود وضعیت زندگی خود
 (۴) درک توان محیط
۳۶. تصویر مقابل، مربوط به کدام سازه می‌باشد؟
 (۱) قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین سد قوسی جهان در طیس، خراسان جنوبی
 (۲) قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین سد قوسی جهان در بافق، یزد
 (۳) کوچک‌ترین و اولین سد قوسی جهان در طیس، خراسان جنوبی
 (۴) کوچک‌ترین و اولین سد قوسی جهان در بافق، یزد
۳۷. اولین بار واژه جغرافیا توسط ..... ارائه شد که وی آن را ..... تعریف کرد.
 (۱) هرودوت - روابط متقابل انسان و محیط
 (۲) اراتوستن - روابط متقابل انسان و محیط
 (۳) هرودوت - مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان
 (۴) اراتوستن - مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان
۳۸. کدام یک از موارد زیر با توجه به مفهوم جغرافیا صحیح است؟
 الف) مکان و روابط متقابل انسان با محیط از مفاهیم عمده جغرافیا است.
 ب) GEO به معنای ترسیم و GRAPHY به معنای زمین می‌باشد.
 ج) جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.
 د) جغرافیا به انسان کمک می‌کند تا با ویژگی‌های طبیعی و زیستی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود.
- (۱) الف - ج (۲) ب - ج (۳) ب - د (۴) الف - د
۳۹. کدام مورد از شاخه‌های اصلی علم جغرافیا محسوب نمی‌شود؟
 (۱) جغرافیای شهری (۲) جغرافیای طبیعی
 (۳) جغرافیای انسانی (۴) فنون جغرافیایی
۴۰. کدام مورد از شاخه‌های جغرافیای طبیعی محسوب می‌شوند؟
 (۱) ژئومورفولوژی - جغرافیای خاک‌ها (۲) آب و هواشناسی - نقشه‌کشی
۴۱. کدام یک از علوم زیر از جغرافیای انسانی بهره‌بردار می‌کنند؟
 (۱) زیست‌شناسی - تاریخ (۲) اقتصاد - جمعیت‌شناسی
۴۲. کدام یک از موارد زیر از مجموعه فنون جغرافیا محسوب می‌شوند؟
 (۱) نقشه‌کشی - ژئومورفولوژی - جغرافیای خاک‌ها
 (۲) روش‌های کمی در جغرافیا - نقشه‌کشی - آب و هواشناسی
 (۳) سنجش از دور و GIS - نقشه‌کشی - روش‌های کمی در جغرافیا
 (۴) سنجش از دور و GIS - جغرافیای زیستی - ژئومورفولوژی
۴۳. کدام گزینه از شاخه‌های جغرافیای انسانی محسوب نمی‌شود؟
 (۱) جغرافیای زیستی (۲) جغرافیای اقتصادی
 (۳) جغرافیای نظامی (۴) جغرافیای روستایی
۴۴. هندسه - علوم فضایی - آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات به ترتیب از زیرشاخه‌های کدام علوم جغرافیا می‌باشند؟
 (۱) نقشه‌کشی - روش‌های کمی در جغرافیا - سنجش از دور
 (۲) روش‌های کمی در جغرافیا - نقشه‌کشی - سنجش از دور
 (۳) نقشه‌کشی - سنجش از دور - روش‌های کمی در جغرافیا
 (۴) سنجش از دور - نقشه‌کشی - روش‌های کمی در جغرافیا
۴۵. زمین‌شناسی از زیرشاخه‌های ..... است که خود آن از زیرشاخه‌های ..... می‌باشد.
 (۱) ژئومورفولوژی - علوم و فنون
 (۲) جغرافیای خاک‌ها - جغرافیای طبیعی
 (۳) جغرافیای خاک‌ها - علوم و فنون
 (۴) ژئومورفولوژی - جغرافیای طبیعی
۴۶. علم جغرافیای اقتصادی به مطالعه چه مواردی می‌پردازد؟
 (۱) چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان
 (۲) افزایش بهره‌وری از محیط در جهت رفع کامل نیازهای انسان‌ها
 (۳) استفاده بهینه از منابع و معادن و کاهش وابستگی انسان به محیط
 (۴) تولید و توزیع و مصرف کالا و خدمات در نظام‌های اقتصادی انسان‌ها

۴۷. جغرافی دان از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات در چه زمینه‌هایی استفاده می‌کند؟
- (۱) بررسی تأثیر مکان بر افزایش کمی جمعیت
  - (۲) بررسی تأثیر مکان بر افزایش کیفی جمعیت
  - (۳) جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات مورد نیاز
  - (۴) جمع‌آوری و تجزیه اطلاعات آماری جمعیت
۴۸. پدیده چیست؟
- (۱) یک واقعیت یا رویداد انسانی نامحسوس و نامشهود که می‌تواند حاصل روابط متقابل انسان و محیط باشد.
  - (۲) یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی محسوس و مشهود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد.
  - (۳) یک واقعیت یا رویداد انسانی محسوس و مشهود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد.
  - (۴) یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی نامحسوس و نامشهود که می‌تواند حاصل روابط متقابل انسان و محیط باشد.
۴۹. با توجه به مفهوم مکان، کدام مورد نادرست می‌باشد؟
- (۱) فعالیت‌های انسان در محل معینی انجام می‌شود که آن را مکان می‌گویند.
  - (۲) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به‌صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد.
  - (۳) در یک روستا خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن بر اشتغال افراد آن مکان تأثیرگذار است.
  - (۴) پدیده‌ها در مکان مستقل هستند و در صورت لزوم از یکدیگر تأثیر گرفته و یا تأثیر می‌گذارند.
۵۰. در یک مکان پدیده‌ها نسبت به هم چه وضعیتی دارند و این موضوع چه نتیجه‌ای به دنبال دارد؟
- (۱) پدیده‌ها بر یکدیگر تأثیر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند - سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.
  - (۲) پدیده‌ها نسبت به هم مستقل بوده و تأثیری بر یکدیگر ندارند - باعث عدم تعادل محیط می‌شود.
  - (۳) هوش و استعداد انسان باعث می‌شود که پدیده‌ها بر یکدیگر بی‌اثر باشند - مکان‌ها بی‌تغییر می‌مانند.
  - (۴) هوش و استعداد انسان و دستکاری پدیده‌ها توسط انسان سبب افزایش تأثیر پدیده‌ها بر یکدیگر می‌شود - تغییرات با سرعت بیش‌تری انجام می‌شود.
۵۱. تصویر مقابل مربوط به کدام سازه می‌باشد؟
- (۱) سازه‌های آبی شوش - از اولین مجموعه صنعتی در عصر پیش از انقلاب صنعتی در جهان
  - (۲) سازه‌های آبی شوشتر - از اولین مجموعه صنعتی در عصر پیش از انقلاب صنعتی در جهان
  - (۳) سازه‌های آبی شوش - از بزرگ‌ترین مجموعه صنعتی در عصر پیش از انقلاب صنعتی در جهان
  - (۴) سازه‌های آبی شوشتر - از بزرگ‌ترین مجموعه صنعتی در عصر پیش از انقلاب صنعتی در جهان
-
۵۲. کدام عامل به انسان در جهت تغییر و بهره‌مند شدن از محیط کمک می‌کند؟ و دو عامل مهم در علم جغرافیا کدام‌اند؟
- (۱) تلاش و پشتکار و افزایش دانش و اطلاعات - انسان، محیط
  - (۲) هوش و استعداد انسان - انسان، محیط
  - (۳) هوش و استعداد انسان - انسان، دانش
  - (۴) تلاش و پشتکار و افزایش دانش و اطلاعات - انسان، دانش
۵۳. در رابطه با عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی کدام موارد صحیح است؟
- (الف) عدم استفاده از نواحی ضعیف و شکننده
  - (ب) نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها
  - (ج) درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها
  - (د) استفاده بیش‌تر از منابع طبیعی
- (۱) الف - ب
  - (۲) ب - ج
  - (۳) الف - ج
  - (۴) ب - د
۵۴. تغییر محیط توسط انسان‌ها برای رفع نیازهای خود چه نتیجه‌ای دربر خواهد داشت؟
- (۱) تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی
  - (۲) آلودگی محیط زیست توسط انسان
  - (۳) استفاده بی‌رویه از منابع طبیعی
  - (۴) تبدیل محیط زیستی به محیط انسانی
۵۵. کدام مورد در مورد علم جغرافیا نادرست است؟
- (۱) جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط مطالعه و بررسی می‌کند.
  - (۲) جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.
  - (۳) محیط طبیعی مجموعه‌ای نامتعادل است و با ورود انسان متعادل می‌شود.
  - (۴) واژه جغرافیا اولین بار توسط اراتوستن ارائه شد.
۵۶. شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی بر اثر کدام عامل می‌باشد؟
- (۱) از تعامل محیط طبیعی و محیط انسانی
  - (۲) از تعامل محیط زیستی و محیط انسانی
  - (۳) بر اثر استفاده از فناوری‌های جدید
  - (۴) بر اثر هوش و استعداد انسان‌ها
۵۷. منظور از دید ترکیبی در مطالعه جغرافیا کدام است؟
- (۱) مطالعه ظرفیت‌های محیط برای فعالیت‌های انسان است.
  - (۲) مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان است.
  - (۳) مطالعه کلی پدیده‌ها و تأثیرات مستقیم آن‌ها بر جوامع انسانی است.
  - (۴) مطالعه جزئیات پدیده‌ها و عوامل سازنده محیط است.
۵۸. چرا جغرافی دانان با دید ترکیبی یا کل‌نگری موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کنند؟
- (۱) زیرا اجزاء و عوامل محیط طبیعی به طور یکسان با یکدیگر عمل می‌کنند.
  - (۲) زیرا اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.
  - (۳) زیرا جغرافی دانان دیدگاه یکسانی نسبت به عناصر جغرافیایی ندارند.
  - (۴) زیرا عناصر محیطی به طور یکسان بر عملکرد انسان تأثیرگذار می‌باشند.
۵۹. هر یک از موارد زیر، در کدام حیطه قرار می‌گیرد؟
- «با مطالعه میزان منابع آب شهر امکان توسعه شهر را پیش‌بینی می‌کنند - با تهیه نقشه شهر امکان گسترده‌تری فیزیکی شهر را بررسی می‌کنند»
- (۱) نقشه‌خوانی - جغرافیای جمعیت (۲) جغرافیای آب‌ها - نقشه‌خوانی (۳) نقشه‌خوانی - جغرافیای آب‌ها (۴) جغرافیای آب‌ها - جغرافیای جمعیت

پاسخ پرسش‌های چهار گزینه‌ای

۴۵ (۴) (۳) (۲) (۱)

زمین‌شناسی از زیرشاخه‌های ژئومورفولوژی است و خود آن نیز از زیرمجموعه‌های جغرافیای طبیعی می‌باشد.

۴۶ (۴) (۳) (۲) (۱)

علم جغرافیای طبیعی با بهره‌گیری از علم اقتصاد به چگونگی معیشت انسان در رابطه با محیط زندگی‌شان می‌پردازد.

۴۷ (۴) (۳) (۲) (۱)

علم آمار در جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات به جغرافی دان کمک می‌کند.

۴۸ (۴) (۳) (۲) (۱)

پدیده یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی محسوس و مشهود به شمار می‌رود که می‌تواند عوارض طبیعی و انسان‌ساخت باشد.

۴۹ (۴) (۳) (۲) (۱)

پدیده‌ها در مکان‌ها به طور مستمر بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند.

۵۰ (۴) (۳) (۲) (۱)

در یک مکان پدیده‌ها از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند و این موضوع سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.

۵۱ (۴) (۳) (۲) (۱)

تصویر مربوط به سازه‌آبی شوشتر است که از بزرگ‌ترین مجموعه‌های صنعتی در عصر پیش از انقلاب صنعتی می‌باشد.

۵۲ (۴) (۳) (۲) (۱)

هوش و استعداد انسان سبب می‌شود که انسان در جهت بهره‌مند شدن از محیط استفاده کند و نیز دو عامل مهم در علم جغرافیا، انسان و محیط است.

۵۳ (۴) (۳) (۲) (۱)

عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دو گونه است: ۱- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها ۲- درک توان و استفاده از منابع برای رفع نیازها

۵۴ (۴) (۳) (۲) (۱)

تغییر محیط توسط انسان سبب تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی است.

۵۵ (۴) (۳) (۲) (۱)

محیط طبیعی، مجموعه‌ای متعادل است که با ورود انسان نامتعادل می‌شود.

۵۶ (۴) (۳) (۲) (۱)

از تعامل محیط طبیعی و محیط انسانی، محیط جغرافیایی پدید می‌آید.

۵۷ (۴) (۳) (۲) (۱)

منظور از دید ترکیبی مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان است.

۵۸ (۴) (۳) (۲) (۱)

زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.

۵۹ (۴) (۳) (۲) (۱)

مطالعه منابع آب شهر ← جغرافیای آب‌ها، تهیه نقشه شهر ← نقشه‌خوانی

۳۳ (۴) (۳) (۲) (۱)

امروزه هدف از مطالعه جغرافیا بهبود زندگی انسان می‌باشد.

۳۴ (۴) (۳) (۲) (۱)

مطالعه زیستگاه‌ها، آب و هوا و ... سبب افزایش دانش بشری از محیط پیرامون خود است.

۳۵ (۴) (۳) (۲) (۱)

هدف انسان از معلوم ساختن ناشناخته‌های جهان بهبود وضعیت زندگی خود انسان است.

۳۶ (۴) (۳) (۲) (۱)

تصویر مربوط به سد شاه‌عباسی، قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین سد قوسی جهان می‌باشد که در نزدیکی طبرس واقع شده است.

۳۷ (۴) (۳) (۲) (۱)

اولین بار واژه جغرافیا توسط اراتوستن عنوان شد که وی جغرافیا را علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان می‌داند.

۳۸ (۴) (۳) (۲) (۱)

موارد «الف» و «ج» صحیح است. مورد «ب» نادرست است؛ زیرا GEO به معنای زمین و GRAPHY به معنای ترسیم است. مورد «د» نادرست است؛ زیرا جغرافیا به انسان کمک می‌کند تا با ویژگی‌های طبیعی و انسانی آشنا شود.

۳۹ (۴) (۳) (۲) (۱)

زیرشاخه‌های اصلی علم جغرافیا عبارتند از: جغرافیای طبیعی، انسانی و فنون جغرافیایی

۴۰ (۴) (۳) (۲) (۱)

زیرشاخه‌های اصلی جغرافیای طبیعی عبارتند از: ژئومورفولوژی، جغرافی خاک‌ها، جغرافیای زیستی، جغرافیای آب‌ها، آب و هواشناسی

۴۱ (۴) (۳) (۲) (۱)

علوم تاریخ، علوم سیاسی، اقتصاد، انسان‌شناسی، جمعیت‌شناسی، مطالعات شهری، مطالعات روستایی از جغرافیای انسانی بهره‌برداری می‌کنند.

۴۲ (۴) (۳) (۲) (۱)

زیرمجموعه‌های علوم و فنون جغرافیایی عبارتند از: سنجش از راه دور GIS، نقشه‌کشی، روش‌های کمی در جغرافیا

۴۳ (۴) (۳) (۲) (۱)

جغرافیای زیستی از زیرمجموعه‌های جغرافیای طبیعی است.

۴۴ (۴) (۳) (۲) (۱)

هندسه زیرمجموعه نقشه‌کشی - علوم فضایی زیرمجموعه سنجش از دور - آمار و فناوری زیرمجموعه روش‌های کمی در جغرافیا